

הלכות אישות פרק ב

א. צווי חכמים שיתן אדם מנכסיו מעט לבתו, כדי שתנשא בו; וזה הוא הנקרא פרנסה. המשיא את בתו סתם, לא יפחת לה מכסות שפוסקין לאשת עני שבִּישְׂרָאֵל כמו שבארנו. במה דברים אמורים, בשהיה האב עני; אבל אם היה עשיר, הרי זה ראוי לתן לה כפי עשרו. פרש על הבעל שאין לה כלום, ושיכניסנה ערמה אין לה כלום; ולא יאמר הבעל, כשתבוא לביתי אכסנה, אלא מכסה, והיא בבית אביה.

ב. האב שמת והניח בת אומדין דעתו כמה היה בלבו לתן לה לפרנסתה, ונותנין לה; ומניין יודעין אמדין דעתו מרעיו ומידעיו, וממשאו ומתנו וכבודו. וכן אם השיא בת בחייו, אומדין בה. ואם לא יודע לבית דין אמדין דעתו, נותנין לה מנכסיו עשור לפרנסתה.

ג. הניח בנות רבות כל שתבוא להנשא, נותנין לה עשור הנכסים; ושלֹא־חריה, עשור מה ששירה ראשונה; ושלֹא־חריה, עשור מה ששירה שניה. ואם באו כלן להנשא כאחת ראשונה נוטלת עשור, והשניה עשור מה ששירה ראשונה, והשלישית עשור מה ששירה שניה, וכן אפלו הן עשר; וחוזרות וחולקות כל העשורים בשווה, ושאר הנכסים לאחים.

ד. עשור זה שהוא לפרנסה, אינו מתנאי כתבה; לפיכך אפלו לתקנת אחרונים, אינו נוטל אלא מן הקרקע. ויש לה לגבות עשור זה, משכירות הקרקע; ואם רצו האחין לתן לה מעות כנגד עשור הקרקע, נותנין.

ה. הבת בעשור זה, כבעל חוב שלאחין היא; לפיכך נוטלת אותו מן הבינונית, בלא שבועה. ואם מתו האחין, נוטלת אותו מבניהם מן הזבורית ובשבועה שהרי היא נפרעת, מנכסי יתומים, והבא לפרע מנכסי יתומים, לא יפרע אלא מן הזבורית ובשבועה כמו שיתבאר בהלכות הלואה. והאחים שמכרו או משכנו קרקע אביהם הבת טורפת מן הלקוחות פרנסתה, כדרך שטורפים כל בעלי חובות מן הלקוחות, כמו שיתבאר בהלכות הלואה.

ו. מי שהשיא בנות גדולות, ונשארו קטנות, ומת בלא בן אין נוטלין פרנסה לקטנות ואחר כך חולקות את הנכסים, אלא חולקות כלן בשווה. מי שמת והניח שתי בנות ובן, וקדמה ראשונה ונטלה עשור נכסים, ולא הספיקה השניה לגבות עד שמת הבן, ונפלו כל הנכסים לשתייהן אין השניה נוטלת עשור, אלא חולקות בשווה; וזכת ראשונה, בעשור שלה. מי שצוה בשעת מיתתו, אל תפרנסו בנותי מנכסי שומעים לו, שאין זה מתנאי כתבה.

ז. מי שמת והניח אלמנה ובת, כבר בארנו שמזונות האלמנה קודמין למזונות הבת. וכן אם נשאת הבת אינה נוטלת עשור נכסים, מפני מזונות האלמנה; ואפלו מתה הבת אחר שנשאת, אין הבעל יורש פרנסה הראויה להנתן לה, שהרי הנכסים כלן, בחזקת האלמנה שתהא נזנת מהן.

ח. קטנה יתומה שהשיאתה אמה או אחיה לדעתה, ונתנו לה מאה או חמשים זוז יכולה היא משתגדיל להוציא מידם

פִּרְנָסָה הָרְאוּיָה לָהּ, אוֹ בְּאֶמְדֵּן דַּעַת הָאָב אוֹ עֲשׂוֹר הַקִּרְקָעוֹת:
וְאִפְלוּ לֹא הָיוּ הָאֲחִין זָנִין אוֹתָהּ; וְאִף עַל פִּי שְׁלֹא מָחַת בְּשַׁעַת
נִשְׁוֹאִין, מִפְּנֵי שֶׁהַקֵּטָנָה אֵינָה בַּת מִחָאָה.

ז. נִשְׂאֵת הַבַּת אַחֵר שְׂגָדְלָהּ, בֵּין נַעֲרָה בֵּין בּוֹגֶרֶת, וְלֹא תִבְעָה
פִּרְנָסָתָה אֲבָדָה פִּרְנָסָתָהּ; וְאִם מָחַת בַּעֲת נִשְׁוֹאִיָּהּ, הָרִי זֶה
מוֹצִיאָה אֶת הָרְאוּי לָהּ כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצָה.

י. בְּגֵרָה וְעוֹדָה בְּבֵית אָבִיָּהּ, בֵּין שְׂבָגְרָה אַחֵר מוֹתוֹ בֵּין שֶׁהִנִּיחָהּ
בּוֹגֶרֶת אִם פָּסְקוּ הָאֲחִין מְזוֹנוּתֶיהָ שֶׁהָרִי אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת כָּמוֹ
שְׂבָאֲרָנוּ, וְשִׁתְקָה וְלֹא תִבְעָה פִּרְנָסָתָהּ אֲבָדָה פִּרְנָסָתָהּ; וְאִם
מָחַת, לֹא אֲבָדָה פִּרְנָסָתָהּ.

יא. לֹא פָּסְקוּ הָאֲחִין מְזוֹנוּתֶיהָ, וְזָנוּ אוֹתָהּ בְּבָגֵר אִף עַל פִּי שְׁלֹא
מָחַת, לֹא אֲבָדָה פִּרְנָסָתָהּ כָּל זְמַן שֶׁהֵן זָנִין אוֹתָהּ: שֵׁשׁ לָהּ
לְטַעַן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן זָנִין אוֹתָהּ, אִף עַל פִּי שְׁאִינֵן חִיבִין, וְהִיא עֲדִין
לֹא נִשְׂאֵת; מִפְּנֵי זֶה לֹא תִבְעָה פִּרְנָסָתָהּ.

יב. מִי שֶׁצִּוָּה לִתֵּן לְבִתּוֹ כֶּךָ וְכָךְ מַעֲוֹת לְפִרְנָסָתָהּ לִקַּח בָּהֶן
קִרְקָע, בֵּין שֶׁהָיָה שֹׁכֵיב מֵרַע בֵּין שֶׁהָיָה בְּרִיא, וּמֵת, וְהָרִי
הַמַּעֲוֹת בְּיַד הַשְּׁלִישׁ, וְאִמְרָה הַבַּת תָּנוּ אוֹתָם לְבַעֲלִי, כָּל מָה
שִׁירְצָה יַעֲשֶׂה בָּהֶן אִם הָיְתָה גְדוּלָּה וְנִשְׂאֵת, הָרָשׁוֹת בִּידָהּ; וְאִם
עֲדִין מְאֻרְסֶת הִיא, יַעֲשֶׂה שְׁלִישׁ מָה שֶׁהַשְּׁלִישׁ בִּידּוֹ; וְאִם עֲדִין
קֵטָנָה הִיא אִפְלוּ נִשְׂאֵת אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ, אֲלֹא יַעֲשֶׂה הַשְּׁלִישׁ
כָּמוֹ שֶׁצִּוָּהוּ הָאָב.